

PRAWO SPADKOWE

Fundacja TAURUS

Rodzaje dziedziczenia

Wraz ze śmiercią spadkodawcy następuje otwarcie spadku, to z tą chwilą spadkobierca nabywa spadek. By to jednak mogło nastąpić, konieczne jest, by spadkobierca dysponował tytułem do dziedziczenia, został do niego powołany. Według Kodeksu cywilnego powołanie do dziedziczenia może wynikać tylko z ustawy lub z testamentu. Testamentowy tytuł powołania do spadku ma pierwszeństwo przed tytułem ustawowym, a zatem jeśli spadkodawca sporządził testament, to dziedziczenie nastąpi na podstawie ostatniej woli zmarłego wskazanej w testamencie.

W BIULETYNIE:

**RODZAJE DZIEDZICZENIA
(USTAWOWE I TESTAMENTOWE)**

RODZAJE TESTAMENTÓW

**PRZYJĘCIE I ODRZUCENIE
SPADKU**

NIEGODNOŚĆ DZIEDZICZENIA

**UREGULOWANIE SPRAW
SPADKOWYCH I ZACHOWEK**

Testament

Testament to jednostronna czynność prawna, odwoływalna, sporządzana w formie przewidzianej przez prawo, przez którą testator rozrządza majątkiem na wypadek śmierci. Sporządzić i odwołać testament może tylko osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych, czyli osoba pełnoletnia, która skończyła 18 lat, pod warunkiem że nie została ubezwłasnowolniona ani całkowicie, ani częściowo. Wyjątkowo kobieta może uzyskać pełnoletniość w wyniku zawarcia małżeństwa po skończeniu 16 lat, jeśli sąd wyda jej zgodę na zawarcie małżeństwa. Skutkiem braku zdolności do czynności prawnych u testatora jest nieważność bezwzględna testamentu.

Testamentu nie można sporządzić ani odwołać przez przedstawiciela. Oznacza to, że sporządzać i odwoływać testament spadkodawca musi osobiście. Testament może zawierać rozrządzenia tylko jednego spadkodawcy, niedozwolone jest zatem sporządzanie testamentów wspólnych. Sporządzenie testamentu wspólnego powoduje bezwzględną nieważność testamentu.

Spadkodawca może w każdej chwili odwołać zarówno cały testament, jak i jego poszczególne postanowienia. Odwołanie testamentu może nastąpić bądź w ten sposób, że spadkodawca sporządzi nowy testament, bądź też w ten sposób, że w zamiarze odwołania testament zniszczy lub pozbawi go cech, od których zależy jego ważność, bądź wreszcie w ten sposób, że dokona w testamencie zmian, z których wynika wola odwołania jego postanowień. Ustawa nie wymaga przy tym by forma czynności odwołującej testament była zsynchronizowana z formą, w jakiej testament został sporządzony.

Nieważność testamentu

Testament poza wskazanymi powyżej przypadkami nieważności (sporządzony przez pełnomocnika, przez osobę niemającą pełnej zdolności do czynności prawnych) jest nieważny także, jeżeli został sporządzony:

- w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli;
- pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie,

że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści;

- pod wpływem groźby.

Stan wyłączający świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli może wynikać w szczególności z choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych. Należy podkreślić, że wystarczające jest, aby wada istniała tylko w momencie składania przez spadkodawcę oświadczenia ostatniej woli. W rezultacie z jednej strony do nieważności testamentu dojdzie, jeżeli w chwili jego sporządzenia wystąpiły choćby przemijające zaburzenia czynności psychicznych (np. skutek nadużycia alkoholu, przedawkowania leków, wysokiej gorączki, braku snu), z drugiej natomiast strony testament może zostać ważnie sporządzony, gdy choroba psychiczna testatora uległa okresowemu cofnięciu. Kolejna wada oświadczenia woli polega na pozostawianiu przez spadkodawcę pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby nie działał pod jego wpływem, nie sporządziłby testamentu tej treści. Do przyjęcia, że testament został sporządzony pod wpływem błędu, nie ma przy tym znaczenia, czego błąd dotyczył, treści testamentu czy pobudek jego sporządzenia. Wystarczy, że w danych okolicznościach jest on subiektywnie istotny. W danej sprawie konieczne są ustalenia czy gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu to sporządziłby testament o określonej treści. Nie ma więc znaczenia przyczyna powstania błędu, czy powstał on na skutek mylnego wyobrażenia testatora, czy działał osób trzecich.

Z kolei groźba jako wada oświadczenia woli przy testamencie wystąpi wówczas, gdy po stronie testatora powstaje stan obawy, pod wpływem którego sporządza on testament, tj. składa określone oświadczenie woli, przy czym stan ten ma poważny, chociaż niekoniecznie wyłączny wpływ na decyzję testatora. Testament sporządzony pod wpływem wady oświadczenia woli jest nieważny, przy czym na nieważność tę nie można się powołać po upływie trzech lat od dnia, w którym osoba mająca w tym interes dowiedziała się o przyczynie nieważności, a w każdym razie po upływie 10 lat od otwarcia spadku. Terminy te mają charakter terminów zawitych. Po ich upływie nikt nie może powołać się na nieważność testamentu spowodowaną wadą

oświadczenia woli, tym samym testament nieważny wywiera wszelkie skutki prawne związane z jego sporządzeniem. Po przekroczeniu rocznych dochodów ponad 85 528 zł - 32%. W tradycyjnej umowie o dzieło stosowane są koszty uzyskania przychodu w wysokości 20%, natomiast w przypadku umowy o dzieło z prawami autorskimi, koszty uzyskania przychodu wynoszą 50%.

Testament zwykły

1. Testament własnoręczny (holograficzny)

Testament holograficzny musi być sporządzony w całości pismem ręcznym testatora, co oznacza, że osoba sporządzająca testament musi go w całości napisać własnoręcznie, przy czym może to być dokument sporządzony ręką, a jeżeli dana osoba jest kaleką - w sposób zwykle przez nią używany, na przykład nogą, ustami czy protezą, byleby tylko wymóg własnoręczności został zachowany. Tym samym wykluczone jest użycie jakichkolwiek urządzeń technicznych służących do pisania, maszyny do pisania, komputera, pisma brajla. Testament powinien być podpisany przez spadkodawcę. Podpis powinien być złożony pod rozrządzeniami testamentowymi. W razie umieszczenia podpisu w innym miejscu testament jest ważny tylko wówczas, gdy związek podpisu z treścią testamentu jest oczywisty. Spadkodawca musi podpisać się osobiście, nikt nie może go w tym obowiązku zastąpić. Nie da się też złożyć podpisu w innej formie, chociażby była ona prawnie dopuszczalna, na przykład w formie podpisu elektronicznego weryfikowanego za pomocą kwalifikowanego certyfikatu. Kolejnym wymogiem formalnym ważności testamentu holograficznego jest umieszczenie na nim daty. Nie ma przy tym znaczenia umiejscowienie daty, na początku, na końcu testamentu czy w jego treści, jak też nie ma znaczenia, w jaki sposób data została określona, jako data kalendarzowa z podaniem dnia, miesiąca i roku czy w sposób opisowy, na przykład w dniu moich siedemdziesiątych urodzin. Istotne jest tylko takie sprecyzowanie daty, by można było ustalić moment sporządzenia testamentu. Nie ma nadto znaczenia sposób sporządzenia daty, data może być odbita na testamencie mechanicznie (pieczęcią), maszynowo.

2. Testament notarialny

Polega na złożeniu przez spadkodawcę oświadczenia ostatecznej woli przed notariuszem, zasadniczo w kancelarii notarialnej, po stwierdzeniu przez notariusza tożsamości spadkodawcy i ustaleniu, czy ten ma zdolność do dokonania takiej czynności, a także zwróceniu uwagi na to, czy spadkodawca ma wolę testowania i czy wolę tę oświadcza swobodnie i świadomie. Po oświadczeniu tej woli przez spadkodawcę notariusz winien sporządzić akt notarialny, odczytać go i upewnić się, że osoba biorąca udział w tej czynności rozumie znaczenie aktu oraz, że akt jest zgodny z jej wolą. Po odczytaniu zaś pod aktem notarialnym spadkodawca, a następnie notariusz powinni złożyć podpisy. Po dokonanej czynności oryginał testamentu pozostaje w kancelarii notarialnej, natomiast testator otrzymuje jego wypis, który ma moc prawną oryginału. W przeciwnym razie istnieć będą wątpliwości co do ważności testamentu.

3. Testament urzędowy (allograficzny)

Testament allograficzny sporządza się w ten sposób, że w obecności dwóch świadków spadkodawca oświadcza swą ostateczną wolę ustnie wobec tzw. osoby urzędowej (wójta, burmistrza, prezydenta miasta, starosty, marszałka województwa, sekretarza powiatu albo gminy lub kierownika urzędu stanu cywilnego). Oświadczenie spadkodawcy spisuje się w protokole z podaniem daty jego sporządzenia. Protokół odczytuje się spadkodawcy w obecności świadków. Następnie protokół powinien zostać podpisany. Spadkodawca może oświadczyć swą ostateczną wolę wyłącznie w formie ustnej.

Testamenty szczególne

1. Ustny

Jego sporządzenie możliwe jest tylko w przypadku wystąpienia co najmniej jednej szczególnej okoliczności - gdy istnieje obawa rychłej śmierci spadkodawcy albo jeżeli wskutek szczególnych okoliczności zachowanie zwykłej formy testamentu jest niemożliwe lub bardzo utrudnione. Dla ważnego złożenia testamentu ustnego ustawodawca wymaga, by spadkodawca ustnie oświadczył swoją ostatnią wolę przy jednoczesnej obecności trzech świadków. Przepisy przewidują dwa sposoby stwierdzenia treści testamentu ustnego – albo przez sporządzenie pisma stwierdzającego treść takiego testamentu, albo przez zgodne zeznania świadków złożone przed sądem.

2. Podróżny

Dopuszczalność sporządzenia testamentu w tej formie wynika już z samego faktu podróżowania polskim statkiem morskim lub powietrznym, natomiast nie jest ku temu wymagane współwystępowanie żadnej innej okoliczności towarzyszącej, nie musi więc zachodzić np. obawa katastrofy, rychłej śmierci czy niemożność bądź utrudnienia w skorzystaniu ze zwykłej formy testamentu. Podróżując polskim statkiem morskim lub powietrznym, można sporządzić testament tylko przed dowódcą danego statku lub jego zastępcą, w taki sposób, że testator oświadczy swoją wolę temuż dowódcy statku lub jego zastępcy w obecności dwóch świadków, a dowódca statku lub jego zastępca spíše tę wolę testatora, podając datę jej spisania, pismo to w obecności świadków odczyta spadkodawcy, po czym pismo to podpiszą spadkodawca, świadkowie oraz dowódca statku lub jego zastępca.

3. Wojskowy

Testament wojskowy jest testamentem ustnym i sporządzony może być jedynie w czasie mobilizacji, wojny lub przebywania w niewoli. Szczegółowo zasady sporządzania testamentu wojskowego określa rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 17 lutego 1965 r. w sprawie testamentów wojskowych.

Ważność testamentu szczególnego (ustny, podróżny, wojskowy) trwa nie dłużej niż 6 miesięcy od ustania okoliczności, które uzasadniały sporządzenie tego testamentu szczególnego i nie pozwalały na zachowanie zwykłej formy testamentu. Jeżeli więc upłynie 6 miesięcy od okoliczności uzasadniającej sporządzenie testamentu szczególnego, np. od zakończenia podróży na polskim statku powietrznym, a spadkodawca będzie jeszcze żył, wówczas sporządzony przez niego akt ostatniej woli traci moc prawną, co należy rozumieć należy tak, jakby testament nie został sporządzony, a żadne z zawartych w nim rozrządzeń nie wywoływało skutków prawnych.

Dziedziczenie ustawowe

Jeżeli nie został sporządzony testament, dziedziczenie odbywa się na zasadach wskazanych w Kodeksie cywilny, który określa, kto i w jakiej kolejności będzie dziedziczył po zmarłym.

Kręgi spadkobierców ustawowych Krąg spadkobierców ustawowych można podzielić na pięć grup dochodzących do dziedziczenia w następującej kolejności:

- małżonek i zstępni spadkodawcy,
- małżonek, rodzice, rodzeństwo i zstępni rodzeństwa spadkodawcy;
- dziadkowie spadkodawcy;
- dzieci małżonka spadkodawcy;
- gmina ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy i Skarb Państwa.

Każda kolejna grupa dochodzi do dziedziczenia w braku spadkobierców z grupy wcześniejszej.

1. Małżonek i zstępni spadkodawcy

Dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek dziedziczą w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku. Gdy do dziedziczenia dochodzą wyłącznie dzieci spadkodawcy, niezależnie od ich liczby, przypadają im udziały równej wysokości.

2. Małżonek, rodzice, rodzeństwo i zstępni rodzeństwa spadkodawcy

Jeżeli spadkodawca nie pozostawił po sobie zstępnych, do spadku z ustawy powołani są jego małżonek i rodzice. Każde z rodziców spadkodawcy uprawnione jest – co do zasady – do jednej czwartej spadku, co prowadzi do wniosku, że na dziedziczącego w zbiegu z nimi małżonka przypada połowa spadku. W braku zarówno zstępnych, jak i małżonka spadkodawcy cały spadek przypada jego rodzicom. Każdemu z nich przysługuje udział w wysokości połowy spadku.

Jeżeli jednak jedno z rodziców spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada rodzeństwu spadkodawcy w częściach równych. Jeżeli którekolwiek z rodzeństwa spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, pozostawiając zstępnych, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada jego zstępnym.

3. Dziadkowie spadkodawcy

W braku wszystkich wcześniej uwzględnionych osób, które mogą być powołane do dziedziczenia, a więc zstępnych spadkodawcy, jego małżonka, jego rodziców i rodzeństwa oraz zstępnych rodzeństwa, dziedziczą dziadkowie spadkodawcy w równych częściach. Jeśli któreś z dziadków nie dożyło otwarcia spadku, nie chce dziedziczyć lub nie może dziedziczyć, jego udział przypada jego zstępnym, a więc wujom/stryjom i ciotkom/stryjenkom spadkodawcy, ewentualnie ich zstępnym – w częściach równych. Gdy dziadek ten nie ma zstępnych, jego udział zwiększa udziały pozostałych dziadków (przyrost) – w częściach równych.

4. Dzieci małżonka spadkodawcy

Pasierbowie spadkodawcy, których żadne z rodziców nie dożyło chwili otwarcia spadku, dziedziczą po spadkodawcy w braku małżonka spadkodawcy i krewnych, powołanych do dziedziczenia z ustawy, a więc spadkobierców należących do pierwszej, drugiej i trzeciej grupy. Należy podkreślić, że pasierb spadkodawcy może dziedziczyć jedynie wtedy, gdy małżonek spadkodawcy i jego drugi rodzic nie dożyli chwili otwarcia spadku. W rezultacie w przypadku gdy

drugi z rodziców żyje, pasierb nie dziedziczy po spadkodawcy. Jeżeli żaden z pasierbów nie spełnia rozpatrywanego warunku, to do spadku powołani zostają spadkobiercy z piątej grupy spadkobierców ustawowych.

5. Gmina ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy i Skarb Państwa.

Spadek przypada gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy, jeśli brak jest spadkobierców należących do pierwszej, drugiej, trzeciej i czwartej grupy. Wszyscy ci spadkobiercy wyprzedzają gminę (a także Skarb Państwa) w porządku dziedziczenia. Aby doszło do dziedziczenia Skarbu Państwa, konieczne jest spełnienie jednej z dwóch dodatkowych, alternatywnych przesłanek: 1) ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w RP nie da się ustalić, ewentualnie 2) ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy znajdowało się za granicą.

Przyjęcie i odrzucenie spadku

Z momentem otwarcia spadku spadkobierca z mocy prawa nabywa prawa i obowiązki majątkowe zmarłego spadkodawcy. Nabycie to ma jednak charakter tymczasowy. Spadkobierca ma bowiem 6 miesięcy od chwili dowiedzenia się o swoim tytule powołania do spadku na złożenie oświadczenia co do tego, czy spadek po danym spadkodawcy odrzuca czy go przyjmuje i jeśli tak, to jak.

Spadkobierca może:

- spadek odrzucić - spadkobierca, który spadek odrzucił, zostaje wyłączony od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku,
- przyjąć spadek prosto - wówczas spadkobierca odpowiada bez ograniczenia za długi spadkowe,
- przyjąć spadek z dobrodziejstwem inwentarza - z ograniczeniem odpowiedzialności za długi spadkowe. Spadkobierca ponosi wówczas odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w wykazie inwentarza albo spisie inwentarza stanu czynnego spadku. Za wspomniane długi nie odpowiada przy tym wyłącznie z masy spadkowej, ale również ze

składników własnego majątku, które w momencie przyjęcia spadku przekształciły się w jeden majątek.

Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być złożone przed sądem lub notariuszem. Brak oświadczenia spadkobiercy co do przyjęcia lub odrzucenia spadku w terminie 6 miesięcy od chwili dowiedzenia się o swoim tytule powołania do spadku jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Jeżeli spadek odrzucił spadkobierca ustawowy, to – stosownie do okoliczności – dochodzą do dziedziczenia jego zstępni (w przypadku zstępnych spadkodawcy lub jego rodzeństwa i zstępnych rodzeństwa), zwiększeniu ulegają udziały spadkowe pozostałych spadkobierców lub dziedziczą spadkobiercy powołani z ustawy w dalszej kolejności. Jeżeli spadek odrzucił spadkobierca testamentowy, to może nastąpić przyrost (część spadku, która miałaś przypaść osobie, która odrzuciła spadek, zostanie podzielona pomiędzy pozostałych spadkobierców w stosunku do przypadających im udziałów) lub podstawienie (spadkodawca może zdecydować kto ma zastąpić określonego spadkobiercę lub wszystkich spadkobierców) albo może mieć miejsce dziedziczenie ustawowe (np. w razie odrzucenia spadku przez jedynego spadkobiercę testamentowego, w przypadku odrzucenia spadku przez jednego ze współspadkobierców testamentowych, gdy jednocześnie wyłączony jest przyrost, albo w przypadku odrzucenia spadku przez wszystkich spadkobierców testamentowych).

Niegodność dziedziczenia

Pewne naganne, nieetyczne zachowania potencjalnego spadkobiercy skierowane przeciwko spadkodawcy, jego swobodzie testowania bądź testamentowi, mogą prowadzić do wyłączenia od dziedziczenia takiej osoby jako spadkobiercy niegodnego.

Spadkobierca może być uznany przez sąd za niegodnego, jeżeli:

- dopuścił się umyślnie ciężkiego przestępstwa przeciwko spadkodawcy. Kodeks karny nie posługuje się pojęciem „przestępstwa ciężkiego”.

Nie jest możliwe enumeratywne wskazanie, jakiego rodzaju przestępstwa mogą być uznane za ciężkie. O tym, czy przestępstwo będzie mogło być uznane za ciężkie, decydować muszą okoliczności konkretnej sprawy. Wpływ na kwalifikację w danej sytuacji przestępstwa jako „ciężkiego” może mieć bowiem nie tyle sam charakter przestępstwa, ale np. nasilenie złej woli spadkobiercy, okrucieństwo w jego działaniu, chęć poniżenia lub upokorzenia spadkodawcy w sposób szczególnie dla niego dotkliwy;

- podstępem lub groźbą nakłonił spadkodawcę do sporządzenia lub odwołania testamentu albo w taki sam sposób przeszkodził mu w dokonaniu jednej z tych czynności;
- umyślnie ukrył lub zniszczył testament spadkodawcy, podrobił lub przerobił jego testament albo świadomie skorzystał z testamentu przez inną osobę podrobionego lub przerobionego.

Spadkobierca niegodny zostaje wyłączony od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku. Oznacza to wykluczenie go od dziedziczenia zarówno na podstawie ustawy, jak i na podstawie testamentu, oraz pozbawienie go prawa do zachowku. Uznany za niegodnego po określonym spadkodawcy nie traci zdolności do dziedziczenia po innych osobach i może dziedziczyć po innym spadkodawcy, nawet związanym z tym pierwszym więzami rodzinnymi (np. po jego małżonku). Uznania spadkobiercy za niegodnego może żądać każdy, kto ma w tym interes, a więc m.in. potencjalny spadkobierca, który na skutek uwzględnienia jego powództwa dojdzie do dziedziczenia lub dziedziczył będzie w stopniu większym, niż miałyby to miejsce przy dziedziczeniu w zbiegu ze spadkobiercą niegodnym.

Uznania spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia można żądać w ciągu roku od dnia, w którym żądający dowiedział się o przyczynie niegodności, nie później jednak niż przed upływem lat 3 od otwarcia spadku.

Spadkobierca nie może być uznany za niegodnego, jeżeli spadkodawca mu przebaczył - chodzi o sytuacje, w których spadkodawca miał wiedzę na temat dopuszczenia się przez spadkobiercę kogoś z ww. czynów i dokonał przebaczenia spadkobiercy takiego konkretnego czynu.

W wyniku przebaczenia nie można uznać spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia z uwagi na dopuszczenie się tego czynu, niezależnie od tego, czy dokonując przebaczenia spadkodawca miał świadomość, iż pociąga ono za sobą taki skutek prawny. Przebaczenie może nastąpić w sposób wyraźny (np. poprzez umieszczenie przez spadkodawcę w testamencie stwierdzenia dotyczącego tego, że przebacza spadkobiercy określone zachowanie) lub dorozumiany. Można więc go upatrywać w każdym uzewnętrznionym zachowaniu spadkodawcy, które według obiektywnych kryteriów może być odczytywane jako stanowiące wyraz przebaczenia. Sama bierność spadkodawcy, mimo dotarcia do niego wiadomości o zachowaniu się spadkobiercy, nie oznacza jeszcze przebaczenia. Przebaczenie nie musi być ujawniane osobie, której spadkobierca ma przebaczyć. Wystarczające jest ujawnienie woli przebaczenia osobom trzecim albo ujawnienie jej np. liście pozostawionym u notariusza, jeśli zamierzeniem spadkodawcy jest to, aby taka wyrażona przez niego wola została ujawniona po jego śmierci.

Przebaczenie nie może zostać odwołane.

Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku, akt poświadczenia dziedziczenia.

Sąd na wniosek osoby mającej w tym interes stwierdza nabycie spadku przez spadkobiercę. Domniemywa się, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku jest spadkobiercą zmarłego. Sąd spadku wydaje niniejsze postanowienie po przeprowadzeniu rozprawy, na którą wzywa wnioskodawcę oraz osoby mogące wchodzić w rachubę jako spadkobiercy ustawowi i testamentowi. Za dowód, że nie ma innych spadkobierców, może być przyjęte zapewnienie złożone przez zgłaszającego się spadkobiercę, przy czym w zapewnieniu zgłaszający się powinien złożyć oświadczenie co do wszystkiego, co mu jest wiadome o istnieniu lub nieistnieniu osób, które wyłączałyby znanych spadkobierców od dziedziczenia lub dziedziczyłyby wraz z nimi oraz o testamentach spadkodawcy. Pod względem skutków karnych zapewnienie jest równoznaczne ze złożeniem zeznań pod przyrzeczeniem. Stwierdzenie nabycia spadku oraz poświadczenie dziedziczenia nie może nastąpić przed upływem sześciu miesięcy od otwarcia spadku, chyba że wszyscy znani spadkobiercy złożą już oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku. Sędem właściwym do złożenia wniosku o stwierdzenie nabycia spadku jest sąd ostatniego miejsca zwykłego pobytu spadkodawcy, a jeżeli jego miejsca zwykłego pobytu w Polsce nie da się ustalić, sąd miejsca, w którym znajduje się majątek spadkowy lub jego część (sąd spadku). W braku powyższych podstaw sądem spadku jest sąd rejonowy dla m.st. Warszawy. We wniosku należy wskazać wnioskodawcę oraz uczestników postępowania, sformułować żądanie, a więc wskazać czego wnioskodawca się domaga, a także uzasadnić wniosek. Zasadnym jest przedłożenie odpisów aktu zgonu spadkodawcy oraz odpisów aktów urodzenia spadkobierców lub też odpisu aktu małżeństwa. Opłata sądowa od wniosku o stwierdzenie nabycia spadku wynosi 100,00 zł. Dodatkowo należy uiścić opłatę za wpis do rejestru spadkowego w wysokości 5 zł. Marginalnie wskazuję, iż opłatę w wysokości 100,00 zł pobiera się również od wniosku o zabezpieczenie spadku, sporządzenie spisu inwentarza, odebranie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, jeżeli są one umieszczone w jednym piśmie.

Zachowek

W wypadku śmierci spadkodawcy jego zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należy się zachowek. Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko innemu spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia. Wysokość należnego zachowku różni się w zależności od sytuacji osoby uprawnionej. Jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni wysokość zachowku wynosi dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach wysokość zachowku wynosi połowę wartości tego udziału. Przy ustalaniu udziału spadkowego stanowiącego podstawę do obliczania zachowku uwzględnia się także spadkobierców niegodnych oraz spadkobierców, którzy spadek odrzucili, natomiast nie uwzględnia się spadkobierców, którzy zrzekli się dziedziczenia albo zostali wydziedziczeni.

Przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się zapisów zwykłych i poleceń, natomiast dolicza się do spadku zasadniczo darowizny (z wyjątkiem np. drobnych darowizn) oraz zapisy windykacyjne dokonane przez spadkodawcę. Należy przy tym mieć na względzie, iż zapis windykacyjny oraz darowiznę dokonane przez spadkodawcę na rzecz uprawnionego do zachowku zalicza się na należny mu zachowek, a więc jeżeli wartość darowizny lub zapisu pokrywa zachowek, uprawnionemu nie przysługuje przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej.

Nadto, jeżeli uprawnionym do zachowku jest zstępny spadkodawcy, zalicza się na należny mu zachowek poniesione przez spadkodawcę koszty wychowania oraz wykształcenia ogólnego i zawodowego, o ile koszty te przekraczają przeciętną miarę przyjętą w danym środowisku.

Pozew o zapłatę zachowku musi spełniać warunki formalne, którym odpowiadają pozwy o zapłatę kwoty pieniężnej. Pozew winien zostać oznaczony datą oraz miejscowością, a także powinien być na nim wskazany sąd, do którego powód kieruje powództwo. Następnie należy oznaczyć strony postępowania, podając adresy zamieszkania, oraz numer PESEL lub NIP powoda.

W pozwie należy również oznaczyć wartość przedmiotu sporu tj. kwotę tytułem zachowku, którą powód dochodzi. W zasadniczej części pozwu powód formułuje żądania, wnosi o przeprowadzenie dowodów, składa pozostałe wnioski, a także uzasadnia swoje żądania. Pozew winien zostać nadto odpowiednio opłacony, jeżeli powód nie składa wniosku o zwolnienie z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych.

www.poradyprawne-taurus.pl

Zadanie publiczne jest finansowane ze środków
budżetowych Miasta Poznania

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI
www.ms.gov.pl

POZnań*